

מדד הקול הישראלי מרץ 2020

פרופ' תמר הרמן וד"ר אור ענבי

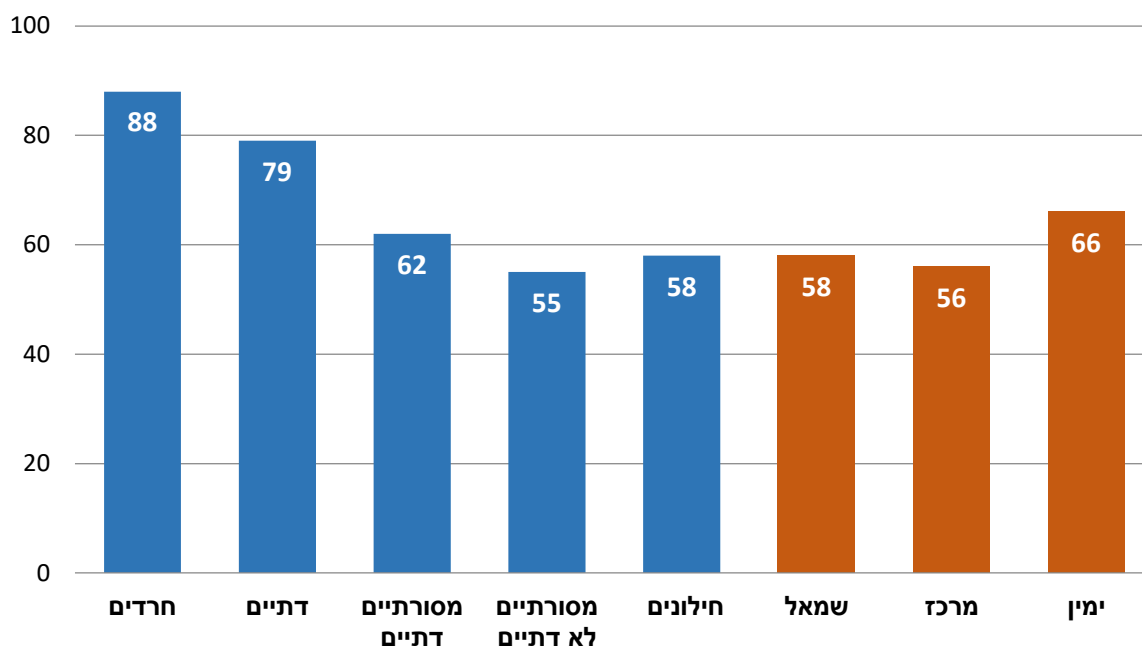
- ❖ למרות המשבר רוב המרואיינים (60%) בחרו לדווח כי מצב רוחם בימים אלה הוא טוב מאוד או די טוב לעומת 37% שהגדירו את מצב רוחם די רע או רע מאוד.
- ❖ עם זאת, בכלל הציבור הרוב (56%) די או מאוד פסימיים לגבי עתידה של הדמוקרטיה הישראלית בעתיד הנראה לעין ושיעור נמוך רק במעט יותר (52%) סבורים כי השלטון הדמוקרטי בישראל נמצא כיום בסכנה חמורה. לעומת זאת, רק מעט יותר משליש (36%) הם די או מאוד פסימיים לגבי עתיד הביטחון הלאומי של ישראל.
- ❖ למרות התחושה הרווחת כי הדמוקרטיה בישראל בסכנה חמורה וכי עתידה אינו מובטח, רוב קטן (52%) סבורים כי אין לארגן בימים אלה מחאה שכן מדובר בתקופה חירום. מעט יותר משליש (36%) חושבים ההיפך.
- ❖ על סולם בין 1 ל-10 הציון הממוצע של הסולידריות כיום בחברה הישראלית בעיני כלל הציבור בישראל עומד על 6.67.
- ❖ 75% חוששים מאוד או די חוששים שהם או מישהו מבני ביתם יידבקו בנגיף הקורונה וכמספר הזה (73.5%) מעידים על עצמם שהם חוששים למצבם הכלכלי.
- ❖ רוב הציבור (53%) סבורים כי הצעדים שנקטה בממשלה למניעת הידבקות בנגיף הקורונה עד לעריכת הסקר הם מתאימים ועוד מעט יותר משליש (36%) סבורים שהם פחות מדי מחמירים. מיעוט קטן בלבד (7%) מעריכים כי הצעדים שנקטו הם חמורים מדי.
- ❖ כמחצית (51%) סבורים כי הטיפול במשבר הקורונה צריך להישאר בידי משרד הבריאות ורק 35% חושבים כי הוא צריך לעבור לידי משרד הביטחון וצה"ל.
- ❖ רוב (59%) בציבור סבורים כי השב"כ ישתמש בנתוני האיכון הטלפוני שניתנו בידיו רק לצורך מניעת התפשטות הקורונה.
- ❖ עוד לפני שהדבר אירע, רוב בציבור (55%) העריכו כי מפלגת כחול לבן תתפרק והיה וגנץ יצטרף לממשלת חירום/אחדות בראשות נתניהו. מיעוט (28%) העריכו כי היא תישאר שלמה.
- ❖ רוב (58%) בכלל הציבור העדיפו ממשלת אחדות (36% בראשות נתניהו ו-22% בראשות גנץ).
- ❖ מדרג הציונים לאופן תפקודם של בעלי התפקידים הבאים בימים אלו הוא בסדר יורד כדלקמן (מתפקדים טוב מאוד או די טוב): מנכ"ל משרד הבריאות בר סימן טוב – 68%, ראש הממשלה נתניהו – 60%, שר הבריאות ליצמן – 40%, ח"כ בני גנץ – 34%, יו"ר הכנסת יולי אדלשטיין – 31%, ח"כ יאיר לפיד – 18%.
- ❖ כשמדובר במוסדות המדרג בסדר יורד של המגדירים את תפקודם טוב מאוד או די טוב הוא: בתי החולים – 83%, כלי התקשורת – 58%, משרד האוצר – 39%.

מצב הרוח האישי והלאומי

חרף המשברים הרפואי, הכלכלי והפוליטי, רוב הציבור הישראלי בכללותו (60%) מדווחים כי מצב רוחם כיום הוא טוב מאוד או די טוב. מצאנו בעניין זה הבדל גדול בין יהודים לערבים: בקרב הציבור הראשון היה רוב למדווחים על מצב רוח טוב (63%) שעה שבקרב הציבור השני מדובר במיעוט (44.5%). עוד הבדלים מצאנו בין הקבוצות השונות על סולם הדתיות, כאשר בקרב החרדים שיעור אלה שמצב רוחם טוב מאוד או

די טוב הוא הגבוה ביותר. בימין שיעור אלה שמצב רוחם מאוד או די טוב עולה בבירור על שיעורם במרכז ובשמאל.

מה מצב הרוח שלך בימים אלה? (% , יהודים)



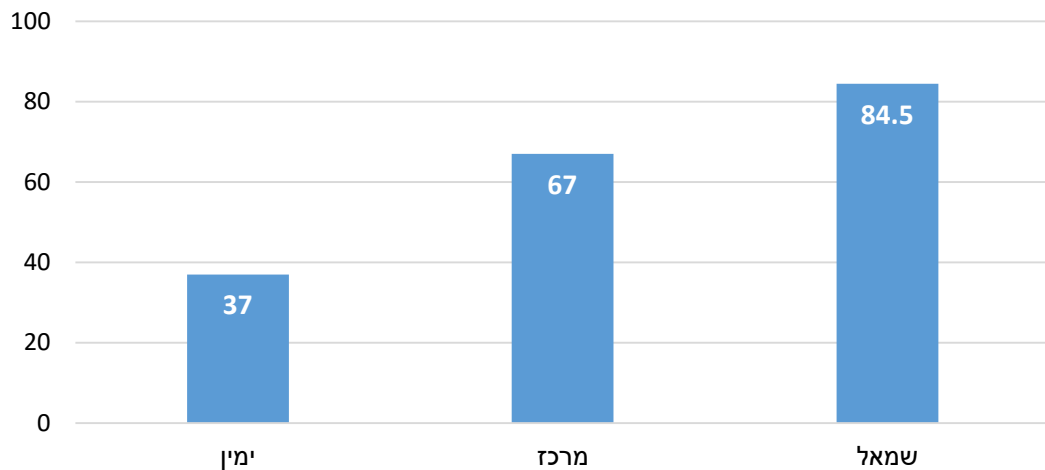
פילוח מצב הרוח האישי לפי גיל העלה כי בציבור היהודי והערבי כאחד בקרב קבוצות הגיל המבוגרות ביותר שיעור מי שמצב רוחם רע מאוד או די רע (65 ומעלה יהודים וערבים - 43%) כמעט כפול מאשר בקרב קבוצות הגיל הצעירות (18-24 יהודים - 24%, ערבים - 34%).

בשאלה החוזרת מדי חודש לגבי מידת האופטימיות/ פסימיות לגבי עתיד השלטון הדמוקרטי בישראל בעתיד הנראה לעין מצאנו ירידה ברורה (9%) בשיעור האופטימיים. החודש יש רוב לפסימיים הן בקרב היהודים (57%) והן בקרב הערבים (51%). פילוח לפי מחנה פוליטי (יהודים) העלה הבדלים גדולים – בשמאל ובמרכז הם מהווים רוב אך בימין חד משמעי מדובר במיעוט, אם כי גדול מאוד:

שמאל	מרכז	ימין	
82	71	48	שיעור המאוד או די פסימיים באשר לעתיד השלטון הדמוקרטי בישראל בעתיד הנראה לעין

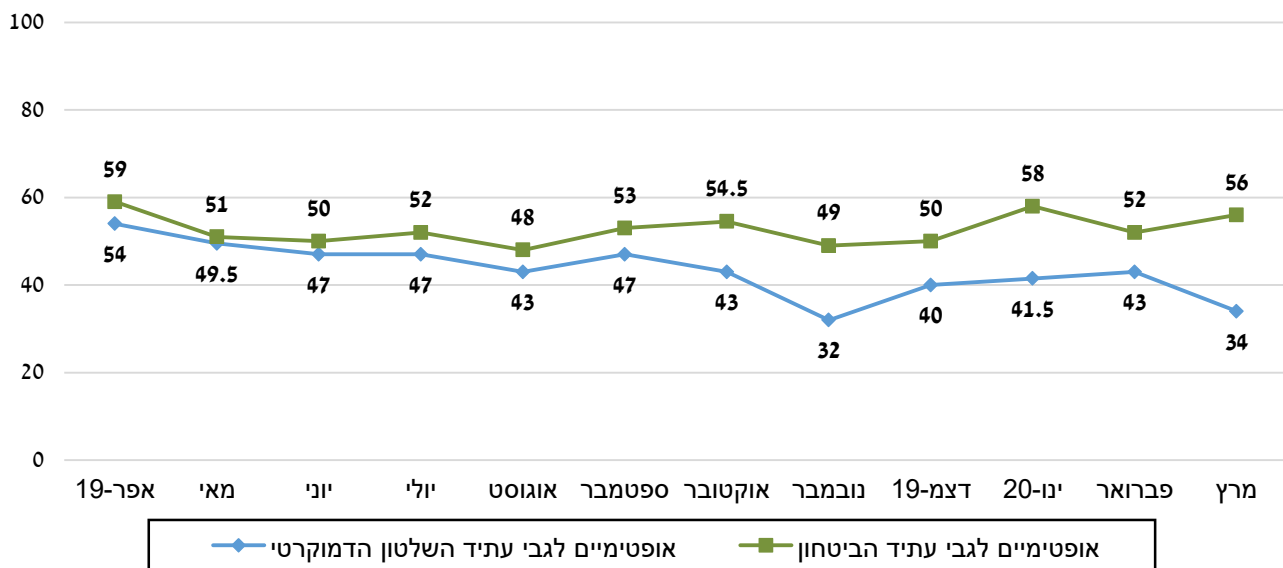
הממצאים הללו עולים בקנה אחד עם ההסכמה השכיחה (52%) בכלל הציבור הישראלי כי הדמוקרטיה הישראלית מצויה כיום בסכנה חמורה. כאן מצאנו הבדל גדול בין יהודים לערבים: הציבור היהודי נחלק למחנות במידת הסכמתו עם ההיגד (ימין - 37%, מרכז - 67%, שמאל - 84.5%). ציבור הערבי יש ככל הנראה הסכמה רבה יותר בשאלה זו כיום כבעבר - כשני שלישים (65%) סבורים כי השלטון הדמוקרטי נמצא בסכנה (19% אינם יודעים).

”השלטון הדמוקרטי בישראל נמצא בסכנה חמורה” (% מסכימים, יהודים)



באופן פרדוקסלי אולי, שיעור האופטימיים לגבי עתיד הביטחון הלאומי של ישראל נמצא דווקא בעליה קלה החודש (מ- 52% ל-54%), אולי משום שהאירועים בגבול עם עזה פחתו מאוד. מאז תחילת המדידות בסקר זה מצאנו את הפער הגדול ביותר בשתי ההערכות.

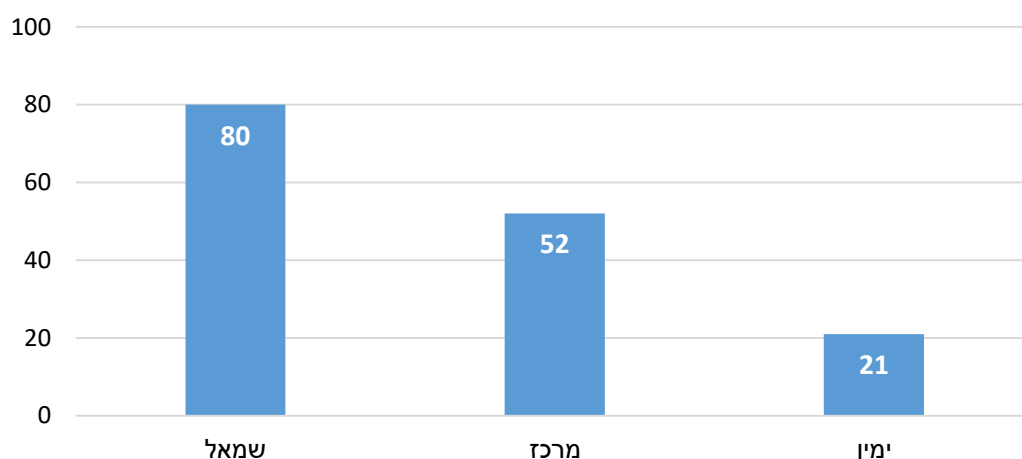
אופטימיים לגבי עתיד הדמוקרטיה הישראלית ולגבי עתיד הביטחון הלאומי, אפריל 2019-מרץ 2020 (%), כלל הציבור



על (אי)לגיטימיות של המחאה בעת משבר

שאלנו: "יש הטוענים שזה לא הזמן למחות נגד השלטון גם אם יש חשש לעתיד הדמוקרטיה הישראלית. אחרים טוענים שבכל זמן, ובמיוחד בזמן חירום כמו עכשיו, חשוב להיות על המשמר כדי שהשלטון לא ינצל לרעה את המשבר כדי לפגוע בדמוקרטיה. עם איזו טענה אתה מסכים יותר?" בכלל הציבור מצאנו רוב קטן (52%) המסכימים יותר עם הטענה שזה אינו הזמן למחות. בציבור היהודי 54% מסכימים לכך ובציבור הערבי רק 39%, אמנם לא רוב אבל שיעור זה גבוה משיעור מי שחושבים שחשוב להיות על המשמר ולמחות גם בעת משבר (36%). הפער בשאלה זו בין המחנות הפוליטיים (יהודים) הוא גדול מאוד: בקרב השמאל רוב עצום (80%) סבור שיש למחות גם בעת משבר, במרכז – רוב קטן, ובימין – רק מיעוט זעום.

חושבים שבמיוחד בזמן חירום חשוב להיות על המשמר כדי שהשלטון לא ינצל לרעה את המשבר כדי לפגוע בדמוקרטיה (% , יהודים)



סולידריות חברתית

יש ויכוח ארוך שנים בקרב חוקרי חברה האם משברים מפוררים או מחזקים סולידריות חברתית. בעת משבר זו רצינו לדעת איך מעריך הציבור הישראלי את מידת הסולידריות החברתית בארץ. על סולם שבו 1 = אין בכלל סולידריות ו-10 = יש סולידריות רבה מאוד, היה הציון הממוצע שהציבור בכללותו נתן לחברה הישראלית כיום 6.67, כלומר, ציון קצת למעלה מבינוני, אבל גבוה יותר מכל הציונים הממוצעים שקיבלנו בשנים עברו, בהסתמך על התשובות לאותה השאלה. בקרב היהודים הציון הממוצע היה מעט גבוה יותר – 6.86 ובקרב הערבים נמוך יותר - 5.67. לא מצאנו הבדלים גדולים בהערכת הסולידריות לפי מחנה פוליטי (יהודים). מעניין, אם כי לא בהכרח מפתיע, שתחושת הסולידריות בקבוצות הדתיות (יהודים) היא גבוהה מאשר בקרב הקבוצות הלא דתיות:

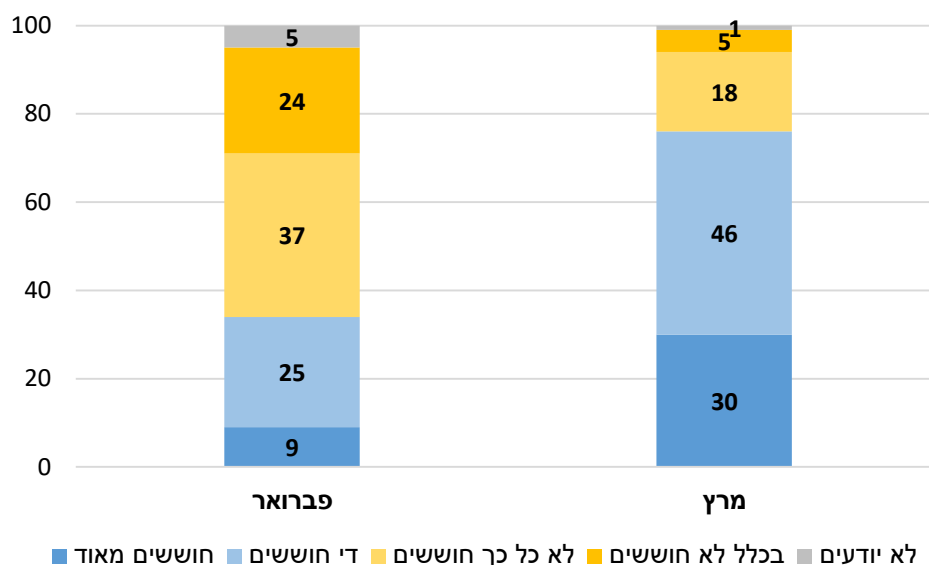
קבוצה	ציון סולידריות ממוצע לחברה הישראלית כיום על סולם בין 1 ל-10
חרדים	7.48
דתיים	7.70
מסורתי דתי	7.24
מסורתי לא דתי	6.73
חילוני	6.44

משבר הקורונה

חשש מהידבקות

בסקר החודש מצאנו זינוק בשיעור מי שחוששים שהם או בני ביתם יידבקו בנגיף הקורונה – מ-34% בחודש פברואר ל-76% במרץ.

האם אתה חושש או לא חושש בימים אלה שאתה או מי מבני משפחתך יידבק בנגיף הקורונה? (%), חוששים, כלל הציבור, פברואר ומרץ)



הזינוק הזה מובחן בעיקר – אם כי לא רק – בציבור היהודי, שעקף את הציבור הערבי מבחינת שיעור החוששים להידבק בנגיף:

חודש	פברואר	מרץ
יהודים	30	76
ערבים	51	70

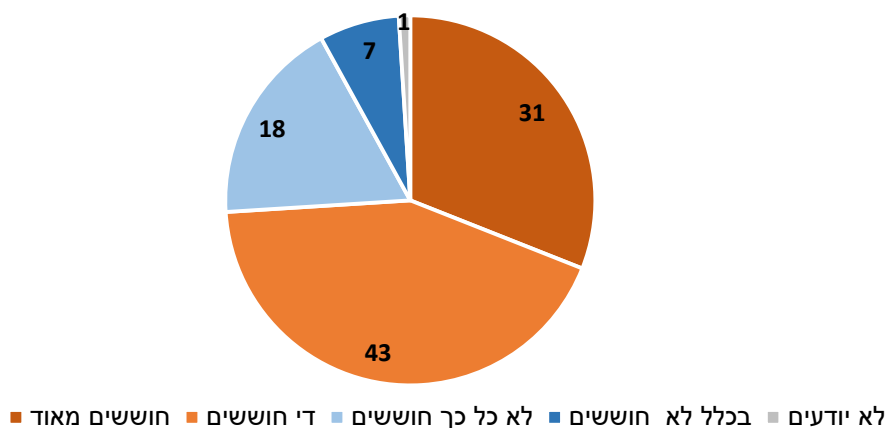
בשאלה זו מצאנו החודש גם הבדלים בין גברים החוששים פחות מהידבקות לנשים החוששות יותר:

חודש	גברים	נשים
יהודים	72	81
ערבים	66	76

חשש מהעמיד הכלכלי

החשש של הציבור הישראלי אינו רק לחלות בנגיף הקורונה אלא גם מהמשבר הכלכלי המסתמם בעקבות ההגבלות שהיטלה הממשלה והאטת הפעילות במשק. רוב גדול הציבור חושש מאוד או די חושש לעתיד הכלכלי בעתיד הנראה לעין.

עד כמה אתה חושש או לא חושש למצב הכלכלי בעתיד הנראה לעין? (% כלל הציבור)

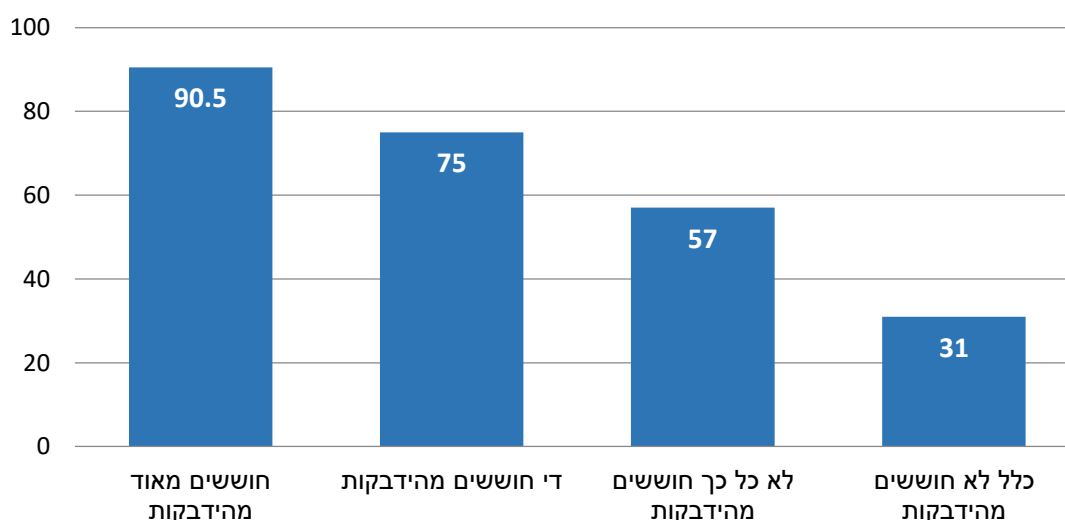


החשש הוא רב בכל הקבוצות שבדקנו. עם זאת ערבים חוששים יותר מיהודים (79% לעומת 71%), השמאל והמרכז (יהודים) חוששים קצת יותר מהימין (בהתאמה: 78%, 78%, 68.5%). פילוח לפי דתיות מראה כי בקבוצה החרדית שיעור החוששים מאוד או די הוא הנמוך ביותר:

חוששים מאוד או די חוששים לעתידם הכלכלי (% יהודים)	
52	חרדים
63	דתיים
73	מסורתיים דתיים
78	מסורתיים לא דתיים
76	חילונים

שאלה מעניינת היא האם מיש שחוששים מהדבקות בקורונה חוששים גם מהעתיד הכלכלי. נמצא קשר הדוק בין החשש להידבקות מנגיף הקורונה לבין החשש לגבי עתיד המצב הכלכלי. רוב מכריע מאלה שחוששים מאוד מהידבקות מנגיף הקורונה (90.5%) חוששים לגבי עתידם הכלכלי, לעומת פחות משליש (31%) מאלה שכלל לא חוששים מהידבקות אשר חוששים לגבי עתידם הכלכלי.

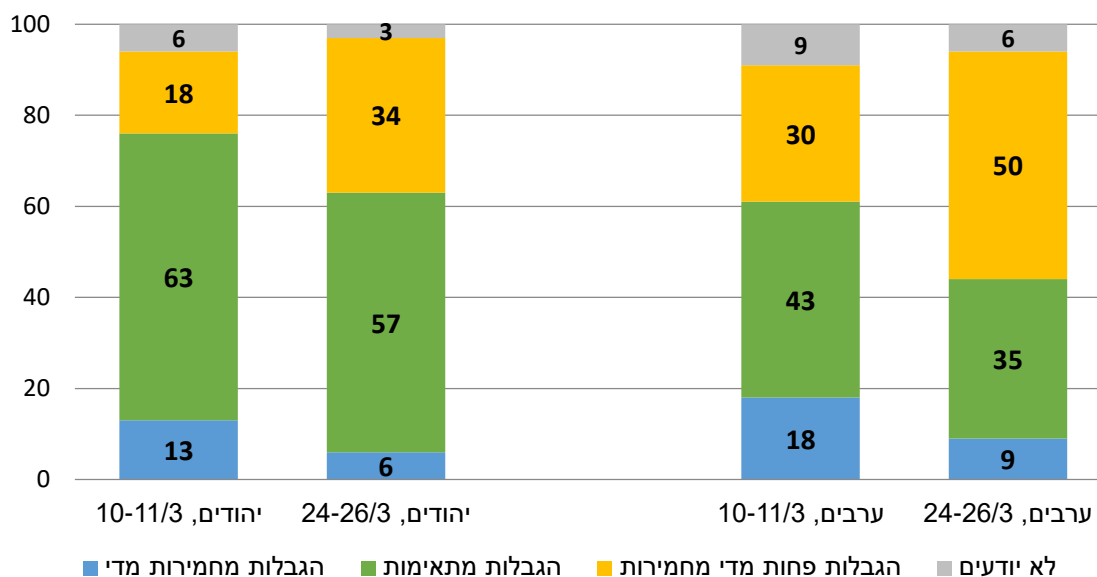
חוששים למצבם הכלכלי בעתיד הנראה לעין, בחלוקה לפי מידת החשש להידבקות בקורונה (%), כלל הציבור



חומרת ההגבלות הממשלתיות

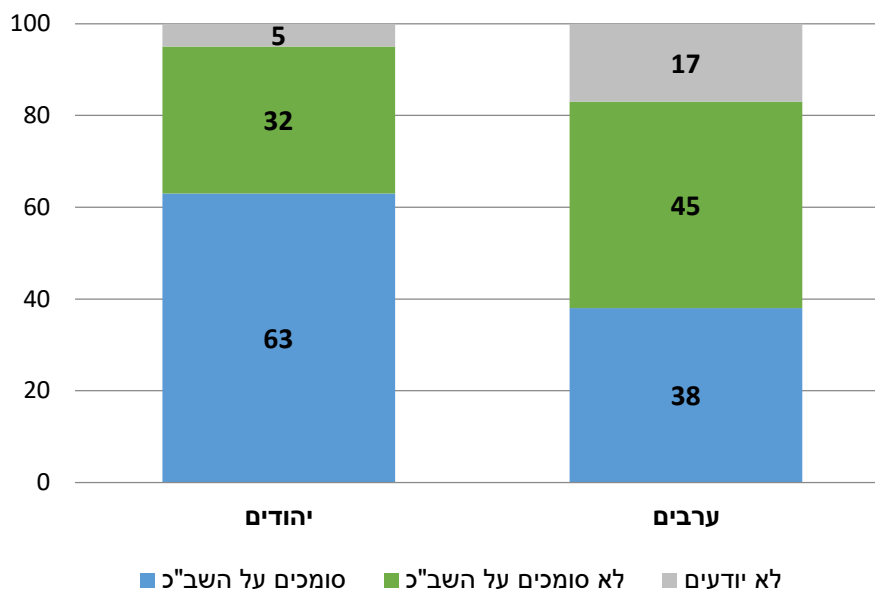
רוב גדול מאוד בציבור סבור כי ההגבלות שהטילה הממשלה כדי לבלום את התפשטות נגיף הקורונה הן מתאימות ואפילו קלות מדי. רק מיעוט קטן סבור שהן חמורות מדי. ממצא מעניין הוא שבציבור הערבי הרוב חושבים שההגבלות פחות מדי מחמירות שעה שאצל היהודים הרוב חושבים שהן מתאימות. פילוח לפי מחנות פוליטיים (יהודים) לא העלה הבדלים של ממש. זאת לעומת סקר שנערך שבועיים קודם לכן, אז שיעור החושבים שההגבלות היו פחות מדי מחמירות היו נמוכות בהרבה.

מה דעתך על ההגבלות שממשלת ישראל קבעה ביחס להתנהלות הציבור כדי למנוע הידבקות בנגיף הקורונה (% , יהודים וערבים)



אמון בשב"כ ובגורמי ממשלה שיעשו שימוש ראוי באיכון

שאלנו: "האם אתה סומך או לא סומך על השב"כ וגורמי הממשלה שיקבלו את המידע מהטלפונים הסלולאריים של האזרחים, שיעשו שימוש בנתונים אך ורק למניעת הדבקות במשבר הנוכחי?". בעוד שבקרב היהודים מצאנו רוב (63%) שסומכים על השב"כ שיעשו שימו בנתונים הנאספים רק למניעת הדבקה, בקרב הערבים רק מיעוט (38%) בטחו בשב"כ ובשאר הגורמים הממשלתיים בעניין זה. סומכים על השב"כ וגורמי הממשלה שיקבלו את המידע מהטלפונים הסלולאריים של האזרחים, שיעשו שימוש בנתונים אך ורק למניעת הדבקות במשבר הנוכחי (% , יהודים וערבים)



הבדלים ניכרים מצאנו גם בין המחנות הפוליטיים (יהודים). רוב בימין ובמרכז סומכים על גורמי הביטחון שלא יעשו שימוש לא נאות בנתונים האיכון הנאספים לעומת פחות ממחצית בשמאל:

סומכים על השב"כ וגורמי הממשלה שיקבלו את המידע מהטלפונים הסלולאריים של האזרחים, שיעשו שימוש בנתונים אך ורק למניעת הדבקות	
45.5	שמאל
60	מרכז
68	ימין

מי צריך לנהל את משבר הקורונה?

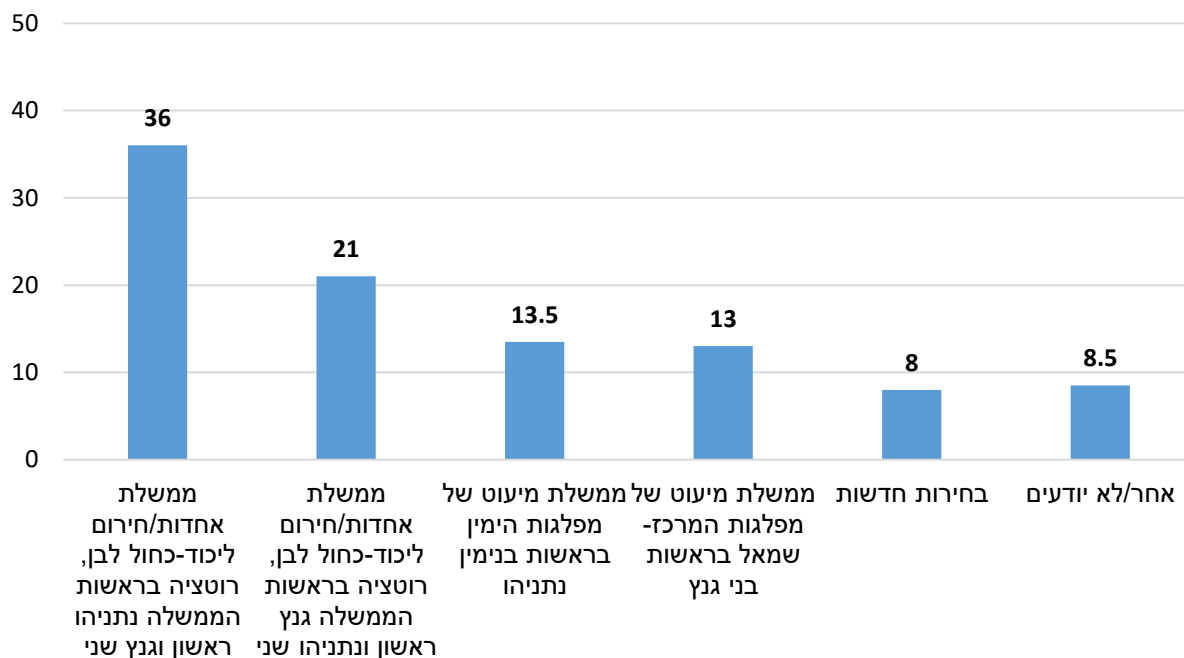
שאלנו: "יש הטוענים שמי שצריך ויכול לנהל את משבר הקורונה הם משרד הביטחון וצה"ל (בעיקר פיקוד העורף). אחרים טוענים כי זה יעביר את ישראל למשטר צבאי ויפגע עוד יותר בדמוקרטיה. עם איזו טענה אתה מסכים יותר?". בכלל הציבור השיעור הגבוה יותר (51% לעומת 35%) סבורים כי ניהול המשבר צריך להישאר בידי משרד הבריאות. לא מצאנו הבדלים גדולים בעניין זה בין המחנות הפוליטיים (יהודים) ולא בין יהודים לערבים.

המשבר הפוליטי

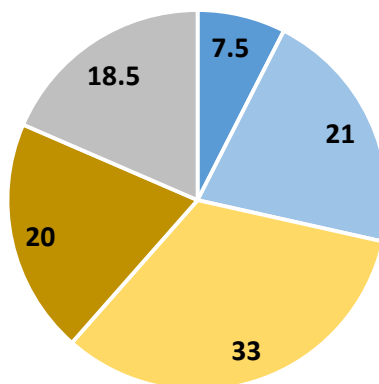
אם כי בשל תהפוכות הזמן נתונים שנאספו בשבוע שחלף כבר אינם רלוונטיים, ובכל זאת, רק כדי להכריע בכמה מהוויכוחים המתנהלים גם עכשיו:

איזו ממשלה העדיף הציבור?

השיעור הגבוה ביותר העדיף ממשלת אחדות/חירום בראשות נתניהו ובמקום השני ממשלת אחדות בראשות גנץ (סה"כ 57%). עלייה גדולה בהשוואה לסקר שערכנו שבועיים קודם לכן (35% תמיכה בממשלה זו). בעקבות הבחירות שום גוש אינו יכול כרגע להרכיב ממשלה על בסיס רוב של 61 מושבים בכנסת. לאור זאת, איזה מהפתרונות הבאים יהיה בעיניך הטוב ביותר כיום למדינת ישראל? (% כלל הציבור)



מכל האפשרויות הנ"ל, רוב מצביעי כחול לבן העדיפו את האפשרות של ממשל אחדות/חירום (74%). וכמה צפו שכחול-לבן תתפרק והיה וגנץ יצטרף לממשלת אחדות/חירום בראשות נתניהו? לדעתך, מה הסיכויים שכחול-לבן תישאר מפלגה אחת והיה וגנץ יחליט להצטרף לממשלת חירום/אחדות עם הליכוד, בה נתניהו ראשון ברוטציה? (% כלל הציבור)



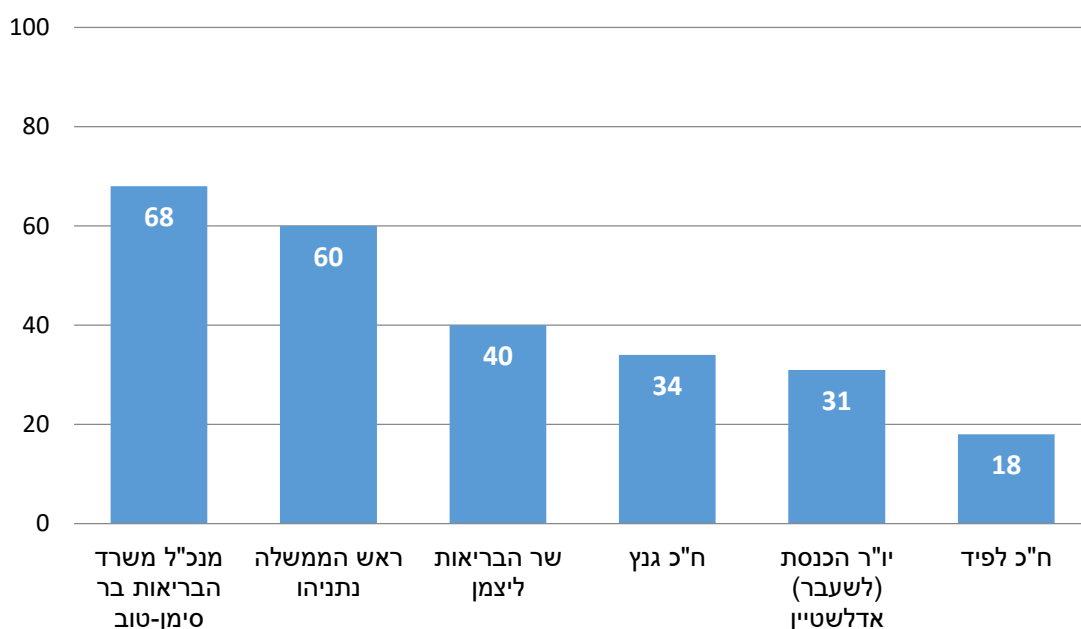
■ גדולים מאוד ■ די גדולים ■ די קטנים ■ קטנים מאוד ■ לא יודעים

ציונים לתפקוד כיום של המנהיגים והמוסדות השונים

אישים מרכזיים

שיעורי ההערכות החיוביות של הציבור את תפקודם של בעלי תפקידים אסטרטגיים בימים אלה הם בסדר יורד כדלקמן: מנכ"ל משרד הבריאות משה בר סימן טוב (68%), ראש הממשלה נתניהו (58%), שר הבריאות ליצמן (40%), יו"ר כחול-לבן גנץ (34%), יו"ר הכנסת היוצא אדלשטיין (31%) וח"כ לפיד (18%).

ציון טוב או טוב מאוד לתפקוד בימים אלה של האישים השונים (% כלל הציבור)



מנכ"ל משרד הבריאות הוא היחיד שזוכה לציון חיובי במגזר הערבי (53%). שני שליש מהיהודים מציינים לחיוב אותו (71%) ואת ראש הממשלה (67%). ליצמן ואדלשטיין זוכים לציון גבוה יותר אצל היהודים (42%-ו-34%, בהתאמה) מאשר אצל הערבים (30%-ו-13.5% בהתאמה). כאשר שמדובר בראשי כחול לבן התמונה הפוכה: יהודים – גנץ 32%, לפיד 16%; ערבים – גנץ 42%, לפיד 30%.

חלוקת הציבור היהודי לפי מחנות פוליטיים ולפי הגדרה דתית מעלה כי ראש הממשלה ושר הבריאות זוכים לציון חיובי רק בקרב הימין, אך בעוד נתניהו מקבל ציון חיובי כמעט בכל קבוצות ההגדרה הדתית (התמיכה הנמוכה ביותר בקרב החילוניים – 49%), ליצמן מקבל ציון חיובי רק בקרב החרדים והדתיים. יו"ר הכנסת היוצא אדלשטיין זוכה לציון חיובי רק בקרב החרדים והדתיים. יו"ר כחול לבן גנץ זוכה לציון חיובי במרכז ובשמאל, ואילו ח"כ לפיד זוכה לציון שלילי בכל קבוצות ההגדרה הדתית ובכל המחנות הפוליטיים, גם במרכז ובשמאל.

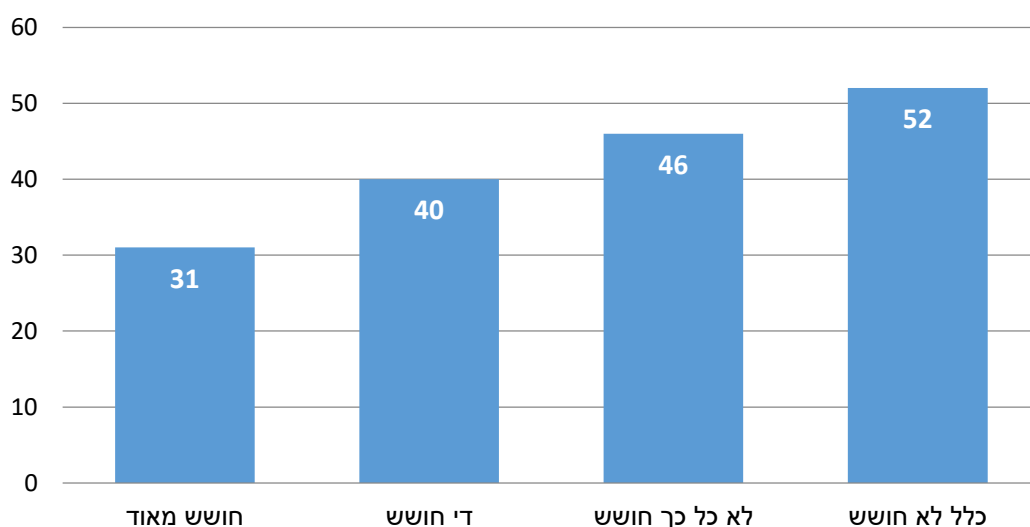
מוסדות מרכזיים

בדקנו גם את הערכת התפקוד של שלושה מוסדות שבמרכז העשייה והשיח כיום: את ההערכה הגבוהה ביותר קיבלו בתי החולים (83%), לציון חיובי אך נמוך בהרבה קיבלה התקשורת (58%). לעומת זאת משרד האוצר קיבל הערכה חיובית רק של 39% מהמשיבים.

בתי החולים וכים להערכת הרוב גם אצל יהודים וגם אצל הערבים, אלא ששיכור המעריכים כך בציבור היהודי עולה במידה ניכרת על זה שבציבור הערבי (86% לעומת 67%). התקשורת זוכה לציון חיובי מכל המחנות הפוליטיים (51% בימין, 66% בשמאל, 71% במרכז). למשרד האוצר אין הערכה חיובית באף מחנה פוליטי (ימין - 45%, מרכז - 32%, שמאל - 18%).

ממצא מעניין במיוחד נוגע לקשר בין החשש לעתיד הכלכלי של הנשאלים לבין הערכתם את משרד האוצר. מצאנו שככל שהחשש גבוה יותר, כך הערכת התפקוד של המשרד נמוכה יותר.

ציון טוב למשרד האוצר, בחלוקה לפי מידת החשש למצב הכלכלי בעתיד הנראה לעין (%), כלל הציבור)



מדד הקול הישראלי נערך על-ידי מרכז גוטמן לחקר דעת קהל והמדיניות במכון הישראלי לדמוקרטיה. בסקר, שנערך באינטרנט ובטלפון (השלמות של קבוצות שאינן מיוצגות כראוי במרשתת) בין התאריכים 24-26/3/2020, רואיינו 611 איש ואשה בשפה העברית ו-149 בשפה הערבית, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם $\pm 3.7\%$ ברמת ביטחון של 95%. עבודת השדה בוצעה על ידי מכון מדגם. לקובץ הנתונים המלא ראו:

<https://dataisrael.idi.org.il>